

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Крымский федеральный университет имени В.И. Вернадского

"Утверждаю"

**Проректор по учебной и
методической деятельности**

_____ **В.О. Курьянов**

" _____ " _____ **2014 року**

ПРОГРАММА

ВСТУПИТЕЛЬНОГО ИСПЫТАНИЯ

для получения степени МАГИСТРА

направления подготовки

45.04.01 – «ФИЛОЛОГИЯ»

(перевод и переводоведение (славянские языки))

Симферополь 2014

Программу по переводу (русский язык) подготовили:
проф. Богданович Г.Ю., проф. Шилина А.Г., доц. Чернобривец С.Г., доц.
Семиколенова Е.И., доц. Коновалова Е.А, ст. преподаватель Диброва С.М.

Прием абитуриентов, имеющих диплом “бакалавра” или “специалиста”, для получения образовательно-квалификационных уровней магистра проводится по результатам вступительных испытаний. Они будут проходить в форме устного экзамена, который включает вопросы по дисциплинам цикла профессиональной подготовки (современная украинская речь, современный русский язык, история перевода, лексические и грамматические проблемы перевода, основы синхронного перевода, автоматические системы перевода).

Программа профессионального вступительного испытания составлена так, чтобы выявить качество знаний студента по всему курсу дисциплин с перевода, современного украинского языка, современного русского языка, методики преподавания языка и применение этих знаний на практике.

Цель программы:

а) обозначить единые требования к профессиональному вступительному испытанию по переводу по специальности «Филология (перевод и переводоведение (славянские языки))»;

б) проверить теоретические знания и методические навыки по всем нормативным курсам с перевода, русского и украинского языков;

в) сконцентрировать внимание студентов на систематизации и повторении важных вопросов в изученном объеме знаний.

Эта программа составлена на основе вузовских программ, действующих.

Абитуриент должен знать:

- Современные научные методы филологических исследований;
- Понимать сущность языка как общественного явления, ее связь с мышлением, культурой и общественным развитием народа; принципиальная связь языка и мира; происхождения и развитие языка, ее уровни; основные единицы языка и речи;
- Функциональные свойства языка;
- Основные категории и виды перевода;
- Особенности переводческой деятельности;
- Особенности деловой речи и ведения делопроизводства;
- Особенности формирования речевых умений и навыков на иностранном языке;
- Психологическую характеристику основных видов речевой деятельности говорения, аудирования, чтения, письма на разных этапах обучения;
- Особенности методики преподавания языков в дошкольных и средних учебных заведениях.

Абитуриент должен уметь:

- Формировать собственные оценки, позиции по отношению к прошлому, настоящего и будущего Украины;
- Творчески подходить к сложным, противоречивым проблемам современной социальной действительности;
- Анализировать современные проблемы развития общества;
- Ориентироваться в экономической среде, оценивать состояние и уровень макро- и микроэкономики;
- Применять достижения национальной и мировой культуры в решении своих профессиональных и жизненных задач;
- Использовать принципы исторического подхода при интерпретации разных событий общественной жизни как в прошлом, так и настоящего;

- Владеть развитой культурой мышления, уметь ясно и логично выражать свои мысли как устно, так и письменно;
- Владеть навыками научной организации труда, быть осведомленным с возможностями и методами применения компьютерной техники в своей профессиональной деятельности;
- Быть способным самостоятельно овладеть новыми знаниями, критически оценивать приобретенный опыт с позиций последних достижений филологической науки и социальной практики; понимать основные проблемы своей дисциплины, определяющие конкретную область его деятельности;
- Владеть четырьмя видами речевой деятельности на базе достаточного объема знаний по фонетике, грамматике, лексике, орфографии, пунктуации и лингвострановедения;
- Переводить, реферировать и аннотировать на государственном и русском языках разножанровые тексты;
- Применять межъязыковые эквиваленты (клише);
- Учитывать системные межъязыковые различия в практике перевода;
- Использовать в работе перевода справочную литературу, различные словари, электронные базы данных;
- Уметь творчески подходить к процессу перевода в разных ситуациях.

В программу включены основные темы по переводу, украинского и русского языков. Она предусматривает также проверку теоретической подготовки.

Курсы современного украинского языка и современного русского языка включают рассмотрение вопросов истории русского языка, фонетики, лексикологии, словообразования, морфологии и синтаксиса языков.

Ответ студента должен содержать знание основ теории и истории перевода, психо-, этно- и социолингвистики как теоретической базы исследовательской и прикладной деятельности в области отечественного языкознания; знания стилистических и риторических основ коммуникации на русском языке; владения терминологическим аппаратом отечественного языкознания; владение различными методами лингвистического анализа языка; владение методами и приемами создания, обработки и трансформации, анализа и интерпретации разных типов и видов текста (произведений); понимание теоретических и практических задач в области отечественного языкознания; знание основных школ и направлений отечественного языкознания и литературоведения.

В программе дается список рекомендуемой литературы для подготовки к государственному экзамену. Абитуриент должен проявить знание не только обязательной учебной литературы, но и знакомство с научными отечественными трудами, монографиями, статьями и тому подобное.

ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К УСТНОМУ ОТВЕТУ

Абитуриент записывает короткий план-конспект, который служит ему для общей ориентировки во время устного ответа.

Устный ответ должен быть четкий, последовательный рассказ на тему, сформулированную в вопросе билета. Обязательным требованием к ответу по каждой теме есть конкретность и полнота. При этом студенту должны помочь знания, полученные при изучении дисциплин специализации.

В случае необходимости студенту ставятся дополнительные вопросы.

Ответы студента на все вопросы должны произноситься четким литературным языком. Культура устной речи - показатель общего уровня образования и специальной подготовки студентов-филологов. Поэтому языковое оформление ответа должно быть безупречным. Материал должен излагаться последовательно, отчетливо, в соответствии с нормами литературного языка.

Типичные ошибки студентов: орфоэпические (неправильные ударения в словах), лексические (неточное употребление слов, терминов), грамматические (неверные падежные окончания, неправильное согласование, управление) и другие.

Положительные оценки по украинскому и русскому языкам выставляются по такой ответ, в котором студент проявил знания всего программного материала, вынесенного на вступительный экзамен, и умение на его основе самостоятельно мыслить и анализировать литературные факты и явления.

СТРУКТУРА БИЛЕТА

Билет включает четыре вопроса: три теоретических вопросов (первый вопрос по русскому языку, второй вопрос по украинскому языку, третье - по переводу) и один практический вопрос - перевод текста.

КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ

Профессиональное вступительное испытание оценивается по стобалльной системе.

	Вопрос	К-во баллов
1	По теории и истории русского языка	20
2	По теории и истории украинского языка	20
3	По теории перевода	20
4	Литературный перевод предложенного текста	40
	<i>Итого</i>	100

Билет включает три теоретических вопроса (по 20 баллов) и практическое задание (40 баллов).

Критерии оценки теоретического вопроса

18 - 20 баллов

20 баллов – Студент в полной мере усвоил теоретические знания и обнаружил их во всестороннем и глубоком освещении вопроса. Свободно владеет материалом, терминологией, ориентируется в основной и дополнительной литературе. Ответ логичен, построен в соответствии с литературными нормами.

19 баллов – Студент показал прочные знания теоретического вопроса, владеет терминологическим аппаратом, знает разные точки зрения на освещаемый вопрос. В ответе допущены 1 – 2 погрешности, нарушающие литературные нормы. Ответ логичен, точен, построен в соответствии с литературными нормами, однако допущены их нарушения.

18 баллов – Ответ правильный, построен логично. Студент знает разные точки зрения на освещаемую проблему, может их прокомментировать на самостоятельно подобранном фактическом материале. Допущены 2 – 3 ошибки, нарушающие литературные нормы.

16 - 17 баллов

17 баллов – студент показал полное знание учебно-программного материала, усвоил основную литературу по дисциплине. Ответ логичен, построен в соответствии с литературными нормами. Допущены 2 – 3 неточности, которые при наводящем вопросе преподавателя студент исправил. Терминологическим аппаратом дисциплины владеет. При ответе эмпирический материал оригинален.

16 баллов – Студент показал верное понимание вопроса, продемонстрировал умение анализировать эмпирический материал, однако не использовал при этом оригинальные примеры. На уточняющие вопросы преподавателя ответил, но допустил при этом 2 – 3 неточности.

14 – 15 баллов

15 баллов – В ответе студента отражено в целом верное понимание вопроса, зияющее на изучении основной литературы. В интерпретации эмпирического представлена одна позиция. Примеры, подтверждающие теоретические положения, неоригинальны. Терминологический аппарат усвоен. На уточняющие вопросы ответил не в полном объеме, допустив при этом 3 – 4 ошибки.

14 баллов – Студент обнаружил верное знание учебно-программного материала, однако затруднился с подбором подтверждающих теорию примеров. На уточняющие вопросы ответил верно. Терминологическим аппаратом владеет, но применяет его неуверенно.

12 – 13 баллов

13 баллов – Студент показал знание учебно-программного материала в объеме, необходимом для дальнейшей учебной работы. Знает основную литературу по курсу, однако теоретические знания неглубоки. Работа с эмпирическим материалом несистемна. На дополнительные и уточняющие вопросы ответил неполно. С терминологией знаком, однако дефиниции формулирует неточно, без подтверждающих примеров.

12 баллов – Студент проявил поверхностные знания теоретического материала, не смог точно и полно ответить на дополнительные и уточняющие вопросы. Эмпирический материал анализирует неуверенно и неполно. Основные термины знает, однако не может сформулировать дефиниции, в приведении примеров затрудняется.

10 – 11 баллов

11 баллов – Студент показал поверхностные знания теоретического материала, не усвоил в полной мере приемы анализа фактического материала, поэтому затрудняется в анализе языковых единиц. Затрудняется с ответом на уточняющие и дополнительные вопросы,

ответил на них неполно. Затрудняется в формулировке дефиниций. Основная литература проработана не в полном объеме (руководствуется при ответе только традиционным пониманием языкового факта).

10 баллов – Студент выполнил задания, предусмотренные программой, но не продемонстрировал прочных знаний. Ответ носит фрагментарный характер, основан на понимании только одной теоретической позиции. С подбором иллюстративного материала затрудняется. На дополнительные и уточняющие вопросы не ответил. Анализ фактического материала неуверенный. В формулировании дефиниций затрудняется.

8 - 9 баллов

8 - 9 баллов – Студент обнаружил существенные пробелы в знании учебно-программного материала, при ответе допустил грубые ошибки. На дополнительные вопросы ответов не знает, с учебной литературой знаком фрагментарно, терминологическим аппаратом не владеет. Нет навыка работы с языковым материалом, в результате чего ответ частичный и бездоказательный.

0 – 7 баллов

0 – 7 – Студент не знает учебно-программного материала, отвечать не

Критерии оценки практического задания

35 – 40 баллов

40 баллов - Задание выполнено аккуратно в полном объеме, грамотно и без единой ошибки.

39 баллов - Задание выполнено на должном уровне, однако текст имеет 2 - 3 исправления.

38 баллов - Задание выполнено на должном уровне, однако текст имеет 3 - 5 исправлений.

37 баллов - Задание выполнено на должном уровне, однако текст имеет более 5 исправлений.

35 баллов - Задание выполнено на должном уровне, однако текст имеет 1 орфографическую или 1 пунктуационную ошибку.

30 – 34 балла

34 балла - Задание выполнено хорошо, однако текст имеет 1 орфографическую, 1 пунктуационные ошибки.

33 балла - Задание выполнено хорошо, однако текст имеет 1 орфографическую, 1 пунктуационную, 1 лексическую, фразеологическую ошибки.

32 балла - Задание выполнено хорошо, однако текст имеет 2 орфографические, 1 стилистическую ошибку.

31 балл - Задание выполнено хорошо, однако текст имеет 2 орфографические, 2 пунктуационные, 1 лексическую, фразеологическую ошибки.

30 баллов - Задание выполнено хорошо, однако текст имеет 2 орфографические, 2 пунктуационные, 1 лексическую, фразеологическую, 1 стилистическую ошибку.

28 – 29 баллов

29 баллов - Задание выполнено хорошо, однако текст имеет 3 орфографические, 3 пунктуационные, 1 лексическую, фразеологическую, 2 стилистические ошибки.

28 баллов - Задание выполнено хорошо, однако текст имеет 3 орфографические, 3 пунктуационные, 2 лексические, фразеологические, 1 стилистические ошибки.

23 – 27 баллов

27 баллов - Задание выполнено, однако текст имеет много ошибок: 3 орфографические, 3 пунктуационные, 3 лексические, фразеологические, 2 стилистические ошибки.

26 баллов - Задание выполнено, однако текст имеет много ошибок: 3 орфографические, 3 пунктуационные, 2 лексические, фразеологические, 3 стилистические ошибки.

25 баллов - Задание выполнено, однако текст имеет много ошибок: 3 орфографические, 3 пунктуационные, 3 лексические, фразеологические, 3 стилистические ошибки.

24 балла - Задание выполнено, однако текст имеет много ошибок: 3 орфографические, 3 пунктуационные, 4 лексические, фразеологические, 3 стилистические ошибки.

23 балла - Задание выполнено, однако текст имеет много ошибок: 3 орфографические, 3 пунктуационные, 3 лексические, фразеологические, 3 стилистические ошибки.

20 – 22 балла

22 балла - Задание выполнено, однако текст имеет много ошибок: 4 орфографические, 3 пунктуационные, 4 лексические, фразеологические, 3 стилистические ошибки.

21 балл - Задание выполнено, однако текст имеет много ошибок: 3 орфографические, 4 пунктуационные, 3 лексические, фразеологические, 4 стилистические ошибки.

20 баллов - Задание выполнено, однако текст имеет много ошибок: 4 орфографические, 3 пунктуационные, 4 лексические, фразеологические, 4 стилистические ошибки.

10 – 19 баллов

10 - 19 баллов - Задача не выполнена, что проявляется во всех орфографических, пунктуационных, лексических, грамматических ошибках.

0 - 9 баллов

0 - 9 баллов - Задача не выполнена, что проявляется в нарушении логики, законы мышления.

В О П Р О С Ы В С Т У П И Т Е Л Ь Н О Г О Э К З А М Е Н А П О П Е Р Е В О Д У

С У Ч А С Н А У К Р А Ї Н С Ь К А М О В А

Фонетика. Орфоепія. Графіка й орфографія.

1. Сучасна українська літературна мова як предмет наукового вивчення.
2. Фонетика як наука про звукову будову мови. Поняття фонем. Диференційні й недиференційні ознаки фонем. Варіанти фонем.
3. Склад українських голосних фонем, їх характеристика. Класифікація приголосних фонем. Артикуляційно-акустичні властивості звука. Будова мовного апарата.
4. Фонетична транскрипція, її завдання. Взаємодія звуків у мовному потоці. Асиміляція, акомодация. Позиційна модифікація приголосних.
5. Склад як найменша вимовна одиниця. Складотворчі властивості звуків. Типи складів. Правила складоподілу.
6. Характеристика українського словесного наголосу. Функціональні особливості наголосу.
7. Поняття чергування, його види. Найдавніші історичні чергування голосних. Чергування у групах приголосних при словотворенні. Морфологічні функції чергування фонем.
8. Поняття орфоепії. Орфоепічні норми та їх суспільне значення. Орфоепічні норми в системі українського вокалізму, консонантизму, акцентуації.

9. Графіка української мови. Український алфавіт. Співвідношення між літерами українського алфавіту та фонемами української літературної мови.
10. Орфографія української мови. Особливості орфографії української мови. Принципи української орфографії.
11. З історії українського правопису. Сучасний український правопис.

Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія

1. Лексикологія як розділ мовознавства. Слово як основна одиниця мови: основні ознаки й функції. Поняття лексеми.
2. Типи лексичних значень слова. Однозначні й багатозначні слова. Типи багатозначності.
3. Омонімія в сучасній українській мові. Типи омонімів. Явище паронімії в українській мові. Паронімія й паронімазія.
4. Синоніми, Типи синонімів і синонімічних рядів. Стилiстичні функції синонімів. Словники синонімів. Антоніми. Типи антонімів за структурою і семантичною сутністю протилежності.
5. Мовні контакти і лексичні запозичення із західноєвропейських мов. Тематичні групи запозичень. Інтернаціоналізми в складі української лексики.
6. Лексика обмеженого використання (територіально й соціально). Жаргонізми, вульгаризми, арготизми та їх стилістичне використання.
7. Термінологічна лексика. Сфери поширення й функції термінів. Термінологічні словники. Професіоналізми, їх характеристика, функції, використання.
8. Активний і пасивний склад української лексики. Історизми, архаїзми та їх різновиди. Стилiстичні можливості застарілих слів. Неологізми як засіб збагачення словникового складу сучасної української мови.
9. Ономастична лексика. Специфіка власних імен у словниковому складі мови. Антропоніми, топоніми, етніоніми, гідроніми та їх різновиди. Ономастичні словники.
10. Стилiстична диференціація лексики. Міжстильова і стилістично забарвлена лексика.
11. Семантика, структура і лексичний склад фразеологізмів. Питання класифікації фразеологічних одиниць. Джерела української фразеології. Типи фразеологізмів за походженням. Тематичні групи фразеологізмів. Фразеологічні словники та словники крилатих висловів.
12. Лексикографія як розділ мовознавства. Типи словників. Розвиток української лексикографії.

Морфеміка і словотвір

1. Поняття про морфеміку сучасної української літературної мови.
2. Морфема як значуща частина мови. Матеріально виражені та нульові морфемі.
3. Лексико-синтаксичний спосіб словотворення. Морфолого-синтаксичний спосіб, його різновиди.
4. Опрощення як історичний процес зміни морфемної структури слова.
5. Перерозклад як історичний процес зміни морфемної структури слова.
6. Поняття про основу слова.
7. Аббревіація як спосіб словотворення.
8. Питомі та запозичені афікси. Афіксація як різновид морфологічного способу словотворення.
9. Структурно-семантичні відношення між морфемами в українській мові. Основні шляхи розвитку морфеміки.
10. Способи словотворення. Загальна характеристика. Сучасні тенденції у розвитку словотворення. Способи словотворення: акцентуація, універбізація, онематизація, апелятивація.

11. Морфемні словники.
12. Словотвірний тип і словотвірне значення.
13. Дериватологія як самостійна лінгвістична дисципліна.
14. Кореневі й афіксальні морфеми – функціональні відмінності між ними.
15. Префікси, конфікси, суфікси, інфікси, флексії, постфікси, афіксоїди, суфіксоїди.
16. Непохідна та похідна основи. Твірна основа та словотворчий формант.

Морфологія

1. Поняття морфологічної парадигми. Зв'язок морфології з морфемікою, словотвором, синтаксисом.
2. Граматичні ознаки іменника. Конкретні та абстрактні назви. Речовинні та збірні назви. Розподіл іменників за родами. Іменники спільного та подвійного роду. Рід аббревіатур. Рід у невідмінюваних іменників.
3. Категорія числа, її значення та граматичні засоби вираження. Роль наголосу у вираженні категорії числа.
4. Клична форма у парадигмі іменника. Парадигма відмінювання іменників. Відмінки у аббревіатурах.
5. Морфологічні, семантичні, словотворчі та синтаксичні ознаки прикметника. Якісні, відносні та присвійні прикметники.
6. Вищий та найвищий ступені порівняння якісних прикметників. Повні та короткі прикметники. Відмінювання прикметників.
7. Морфологічні ознаки та синтаксичні властивості числівників. Розряди числівників. Відмінювання числівників.
8. Займенник як частина мови. Лексико-граматична класифікація займенників. Формально-граматична класифікація займенників.
9. Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників.
10. Поняття про дієслово як частину мови. Час дієслова. Типи дієслівних основ. Інфінітив. Поняття про категорію вида.
11. Творення видових форм дієслова (корелятивних пар) Двовидові й одновидові дієслова. Поділ дієслів на дієвідміни. Дієслівні форми на-но, -то. Стан дієслова, спосіб дієслова.
12. Загальне поняття про прийменники, частки, вигуки. Походження прийменників, часток, вигуків та їх морфологічний склад.
13. Категорія стану як самостійна частина мови. Коротка історія питання. Розряди слів категорії стану, модальні слова.
14. Історія формування вигуків. Звуконаслідувальні слова.
15. Дієприкметник як дієслівна форма. Активні дієприкметники. Пасивні дієприкметники. Дієприслівник як дієслівна форма.
16. Загальне поняття про сполучник. Сполучники сурядності і підрядності. Склад сполучників за морфологічною будовою.

Синтаксис

1. Предмет і завдання синтаксису. Історія вивчення синтаксису. Сучасні аспекти дослідження. Синтаксичні одиниці. Види синтаксичних одиниць за функцією та будовою. Синтаксичні відношення. Синтаксичні зв'язки. Засоби вираження синтаксичних зв'язків.
2. Поняття про словосполучення. Критерії виділення словосполучень. Види словосполучень за ступенем злиття компонентів. Види словосполучень за будовою.

3. Поняття про узгодження, керування, прилягання. Морфологічне вираження головного і залежного слова при них.
4. Речення і словосполучення, судження, висловлення, фраза. Основні ознаки речення. Типи речень за метою висловлювання, їхні ознаки та інтонація. Типи розповідних речень за характером відношення до дійсності. Розділові знаки в кінці речення.
5. Повні та неповні речення. Поняття про парцельовані конструкції. Еквіваленти речення, їхні різновиди. Поняття про член речення, способи його вираження. Головні та другорядні члени речення (загальна характеристика).
6. Підмет. Різновиди підметів. Присудок. Різновиди присудків. Простий дієслівний присудок, ускладнення простого дієслівного присудка. Тире між групою підмета і групою присудка. Складений дієслівний присудок. Визначення меж складеного дієслівного присудка.
7. Складений іменний присудок, характеристика його компонентів. Граматична форма іменної частини.
8. Односкладні речення. Безособові та інфінітивні речення. Номінативні речення. Генітивні речення.
9. Додаток. Види додатків, їхнє морфологічне вираження. Відокремлення додатків. Означення. Види означень, їх морфологічне вираження. Відокремлення означень. Поняття про прикладку. Відокремлення прикладок.
10. Обставини, їхні види, морфологічне вираження. Поняття про детермінанти. Відокремлення обставин. Ускладнення простого речення (загальна характеристика). Звертання, розділові знаки при ньому. Інтонація речень із звертанням.
11. Поняття про однорідні члени речення, узагальнювальні слова при них. Інтонація речень з однорідними членами та розділові знаки в них. Однорідні та неоднорідні означення.
12. Поняття про порівняльний зворот, його синтаксична роль у реченні. Розділові знаки при порівняльних зворотах. Вставні і вставлені конструкції. Інтонація речень із вставними і вставленими конструкціями та розділові знаки в них.
13. Актуальне членування речення. Засоби вираження актуального членування. Порядок слів у реченні.
14. Основні ознаки складного речення. Перехідні випадки між простим і складним реченням. Засоби поєднання частин складного речення. Основні типи складних речень.
15. Поняття про складносурядне речення. Класифікація складносурядних речень. .
16. Поняття про складнопідрядне речення. Основні засоби організації складнопідрядних речень. Розділові знаки у складнопідрядних реченнях. Принципи класифікації складнопідрядних речень. Структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень.
17. Принципи класифікації безсполучникових речень. Засоби зв'язку предикативних одиниць у безсполучникових реченнях..
18. Безсполучникові речення з пояснювальною і детермінантною семантикою. Багатокомпонентні речення з різними видами зв'язку.
19. Період, його різновиди. Складні форми організації мовлення. Поняття про текст. Типи мовлення, їхні ознаки.
20. Складне синтаксичне ціле. Засоби зв'язку, принципи поєднання і способи зв'язку речень у складному синтаксичному цілому. Абзац. Співвідношення між абзацом і складним синтаксичним цілим. Конструкції з чужим мовленням. Пряма мова, розділові знаки в конструкціях з прямою мовою.
21. Діалог. Цитата, епіграф, розділові знаки при них. Непряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Невласне пряма мова. Передача теми чужого мовлення. Інші способи передачі чужого мовлення.

22. Пунктуація, історія її становлення. Принципи української пунктуації. Обов'язкова і факультативна постановка розділових знаків. Авторські знаки. Розділові знаки, їхні функції. Типи розділових знаків. Особливості пунктуації у текстах різних стилів. Історичні зміни в пунктуації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. *Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М.* Курс сучасної української літературної мови. – К., 1972. – Ч. 1.
2. *Карпенко Ю. О.* Фонетика і фонологія сучасної української літературної мови. – Одеса, 1996.
3. Курс сучасної української літературної мови. / За ред. *Л. А. Булаховського*. – К., 1951. Т. 1.
4. Сучасна українська літературна мова. – Вступ. Фонетика / За ред. *І. К. Білодіда*. – К.: Наук. думка, 1969.
5. Сучасна українська літературна мова. / За ред. *А. П. Грищенка*. – К.: Вища школа, 1997.
6. Сучасна українська літературна мова. – Вступ. Фонетика. Фонологія. (таблиці). – Дніпропетровськ, 1979.
7. Сучасна українська літературна мова / За ред. *М.Я. Плющ* – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Вища школа, 2000.
8. *Тоцька Н. І.* Сучасна українська літературна мова. – Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. – К., 1981.
9. *Ющук І.П.* Українська мова. – К.: Либідь, 2003.
10. *Волох О.Т.* Сучасна українська літературна мова. – К., 1986.
11. *Доленко М.П., Дацюк І.І., Кващук А.Г.* Сучасна українська літературна мова. – К., 1987.
12. *Жовтобрюх М.А.* Українська літературна мова. – К., 1984.
13. Сучасна українська літературна мова. – Лексика і фразеологія / За ред. *І.К.Білодіда*. – К., 1972. К., 1973.
14. Сучасна українська літературна мова. / За ред. *А.П. Грищенка*. – К.: Вища школа, 1997.
15. Сучасна українська літературна мова. – Лексика. Фразеологія. (таблиці). – Дніпропетровськ, 1979.
16. Сучасна українська літературна мова: Підручник /О.Д. Пономарів, В.В. Різун, Л.В. Шевченко та ін.; За ред. О.Д. Пономарева. – К.: Либідь, 1997. – 400 с.

Додаткова література

1. *Авксентьев Л.Г.* Сучасна українська мова: фразеологія. –К.: Вища школа, 1983.
2. *Ажнюк Б.М.* Мовна єдність нації: діаспора й Україна. – К.: Рідна мова, 1999. – 450 с.
3. *Алефіренко М.Ф.* Теоретичні питання фразеології. – Харків:Вища школа, 1987.
4. *Антоненко-Давидович Б.* Літера, за якою тужать / Як ми говоримо. – К. 1991. – С. 110-115. *Багмут А. Й., Бровченко Т. О., Борисюк І. В., Олійник Г. П.* Інтонаційна виразність звукового мовлення засобів масової інформації. – К., 1994.
5. *Апресян А.Д.* Лексическая семантика. Синонимические средства языка. М., 1974.
6. *Бодуэн де Куртенэ И. А.* Опыт теории фонетических альтернатив: Избранные труды по общему языкознанию. – М., 1963. – Т. 1.
7. *Бородіна М.О.* Про поняття «слово» в світлі сучасних теорій мови. // Мовознавство. 1978, № 5.
8. *Брахнов В. М.* Явище асиміляції в консонантизмі українській мові. К.: Наук. думка, 1970.
9. *Бровченко Т. О.* Словесний наголос у сучасній українській літературній мові – К., 1969.

10. Булаховський Л.А. Виникнення і розвиток літературних мов // Твори у 5-ти томах. – К., 1975-1981.–Т.1.
11. Булаховський Л.А. Питання походження української мови // Твори у 5-ти томах. – К., 1975-1981.–Т.1.
12. Винарская В. Н. Закономерности отражения звукового строя языка мозгом человека//Звуковой строй языка. – М., 1979.
13. Глібчук Н. М. Погляди О. Курило на систему фонем української мови. // Мовознавство. – 1993. – №6.
14. Гринчишина Д.Г., Сербенська О.А. Словник паронімів української мови. – К.: Радянська школа, 1986.
15. Дорошенко С. І. Звуки чи фонемі вивчають учні. // Мовознавство. – 1990. – №2.
16. Жилко Ф. Т. Фонологічні особливості української мови у порівнянні з іншими слов'янськими – К., 1963.
17. Залеський А. М. Як треба вимовляти шиплячі звуки. /Рідне слово. – К., 1974.
18. Їжакевич Г.П. Зіставна типологія українських і російських синонімічних рядів. // Мовознавство. 1989, № 4.
19. Караванський Святослав Пошук українського слова, або боротьба за національне “я”. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2001.
20. Караванський Святослав. Пошук українського слова, або боротьба за національне «я». – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 240 с.
21. Караванський Святослав. Секрети української мови. – К.: УКСП “Кобза”, 1994.
22. Карпенко Ю. О. Фонологічна історія українського вокалізму // Мовознавство– 1998. — № 2-3. – С. 78-91.
23. Карпенко Ю.О. Українська гіпотеза. –Мовознавство, 1993, №5.
24. Коваль А.П. Життя і пригоди імен. – К., 1988.
25. Коваль А.П. Знайомі незнайомці: Походження назв поселень України: Наук.-попул. вид. – К.: Либідь, 2001. – 304 с.
26. Коваль А.П. Слово про слово. – К., 1986.
27. Коваль А.П. Слово про слово. – К.: Радянська школа, 1986.
28. Коломієць В. Т. Мовна спорідненість слов'янських мов. // Мова. Людина. Суспільство. – К.: Наук. думка, 1969.
29. Коломієць В. Т. Типологічні риси української літературної мови на фоні інших слов'янських. // Мовознавство. –1992. – №5.
30. Коструба П. П. Фонетика сучасної української літературної мови. – Львів: 1963, Ч. 1.
31. Кочерган М.П. Слово і контекст. – Львів, 1980.
32. Левицький В.В. Сучасне розуміння структури лексичного значення . // Мовознавство. 1982, № 5.
33. Лисиченко Л.А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. – Харків, 1977.
34. Лисиченко Л.А. Типи синонімів за значенням. // УМЛШ. 1973, № 11.
35. Мановицька М. А. Наголос і його роль у мові. // Укр. мова і літ. в шк. – 1980, № 4.
36. Мартине А. Ю. Принципы экономии в фонетических изменениях. – М., 1960.
37. Марченко Л.М. Робота з лексичними синонімами на уроках української мови. – К.: Радянська школа, 1981.
38. Масенко Л.Т. Українські імена і прізвища. – К., 1990.
39. Медведєв Ф.П. Українська фразеологія: чому ми так говоримо? – Харків:Вища школа, 1977.
40. Мова і час. Розвиток функціональних стилів сучасної української літературної мови. / Відп. ред. В.М.Русанівський. – К.: Наук. думка, 1986.

41. *Мокієнко В.М.* Варіантність як одне з джерел утворення фразеологізмів. // Мовознавство. 1970, № 5.
42. *Мужан Г.М.* Багатозначність і омонімія. // УМЛШ. 1970, № 1.
43. *Муромцева О.Т.* Розвиток лексики української літературної мови в II половині XIX – поч. XX ст. – Харків:Вища школа, 1985.
44. *Наконечна Г.В.* До історії унормування української науково-технічної термінології. // Мовознавство. 1992, № 6.
45. *Наконечний М. Ф.* Квітка-Основ'яненко і розвиток національної літературної мови. // Мовознавство. – 1990 – №4. – С. 63-69.
46. *Німчук В. В.* Історія дзвінких африкат і засобів їх позначення в українській мові. // Мовознавство. – 1992. – №2.
47. *Німчук В. В.* Про графіку та правопис як елемент етнічної культури: історія Г // Мовознавство. – 1990. – №6, 1991. – № 1–3.
48. *Нудьга Г. І.* Ніжна і мелодійна (середньовічна Європа про українську мову). // Укр. мова і літ. в шк. – 1990. – № 6. – С. 55-62.
49. *Огієнко І.* Про українські приголосні. // Мовознавство. – 1990. – №1.
50. *Панько Т. І.* До проблеми формування й уніфікації української мови. // Мовознавство. – 1990. – № 1. – С. 8-17.
51. *Панько Т. І.* Мова і нація в естетичній концепції І. Франка. – Львів: Світ, 1992.
52. *Перебийніс В. С.* Кількісні та якісні характеристики системи фонем сучасної української літературної мови. – К., 1970.
53. *Передрій Г.Р., Смоляннова Г.М.* Лексика і фразеологія української мови. – К.: Радянська школа, 1983.
54. *Передрій О. Р.* Особливості вивчення за новими підручниками фонетики, орфоєпії, графіки, орфографії. // Укр. мова і літ. в шк. – 1991, № 11.
55. *Печерна Г. С.* Етногенез та антропологія українців. // Укр. мова і літ. в шк. – 1992, №2.
56. *Пилинський М.М.* Мовна норма і стиль. – К., 1976.
57. *Півторак Г.П.* Українці: звідки ми і наша мова. – К., 1983.
58. *Півторак Г.П.* Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов / Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі “спільної колиски”. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2001.
59. *Плевако Н. Г.* До питання про складоподіл, морфологічну будову слова і правила переносу. // Укр. мова і літ. в шк. – 1974, № 1.
60. *Прокопова Л. І.* Приголосні фонемі сучасної української мови. – К.: Видавництво Київського університету, 1958.
61. *Прокопова Л. І., Тоцька Н. І., Ціпцюра Л. Ф.* Лінгвістичні передумови фонетичної інтерференції при взаємодії близькоспоріднених мов. // Мовознавство, 1981, №2.
62. *Регушевський Є.С.* Мезоніми в українській мові. // Культура слова. 1980, 18-й випуск.
63. *Редько Ю.К.* Сучасні українські прізвища. – К., 1966.
64. *Русанівський В.М.* Структура лексичної і граматичної семантики. – К. : Наук. думка, 1988.
65. *Русанівський В. М.* Давньоруська мова: міф чи реальність. – Мовознавство. – 1993. – №2.
66. *Русанівський В. М.* Джерела розвитку східнослов'янських літературних мов. – К., 1985.
67. *Русанівський В. М.* Питання норми на різних етапах літературної мови. // Структура лексичної і граматичної семантики. – К.: Наук. думка, 1988.
68. *Симоненкова Л.М., Симоненкова Т.П.,* Вивчення розділу «Лексикологія» в 5 класі. // УМЛШ. 1991, № 11.

69. *Січинський В.І.* Чужинці про Україну. – Львів: Світ, 1991.
70. *Скрипник Л.Г.* Фразеологія української мови. – К.: Наук. думка, 1973.
71. Сопоставительное исследование русского и украинского языков: лексика и фразеология. – К.: Наук. думка, 1991.
72. Сучасна українська літературна мова. / За ред. *А. П. Грищенка*. – К.: Вища школа, 1997.
73. *Ткаченко В. Т.* Українська фонетика на історико-типологічному тлі. // Мовознавство. 1998 – №2-3. – С. 14-25.
74. *Тоцька Н. І.* Сучасна українська літературна мова. – Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. – К.: Вища школа, 1981.
75. *Усаченко Т.П.* Лексична семантика і розвиток мовлення учнів. – К., 1984.
76. *Усаченко В.Д.* Народження і життя фразеологізму. – К.: Радянська школа, 1988.
77. *Чак Є.Д.* Барви нашого слова. – К.: Радянська школа, 1989.
78. *Чак Є.Д.* Складні випадки вживання слів. – К., 1984.
79. *Шевельов Ю. О.* Чому общерусский язык, а не вібчоруська мова. Дві статті про постання української мови. – КМ «Academia», 1994.
80. *Шиприкевич В. В.* Евфонічні засоби української мови. /Рідне слово. – К., 1984.

Словники і довідники

1. *Бибик С.П., Єрмоленко С.Я., Пустовіт Л.О.* Словник епітетів української мови./ За ред *Л.О. Пустовіт*. – К.: Довіра, 1998. – 431 с.
2. *Бибик С.П., Єрмоленко С.Я., Тодор О.Г.* Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. / За ред. *С.Я. Єрмоленко*. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.
3. *Ганич Д.І., Олійник І.С.* Словник лінгвістичних термінів.–К.: Вища школа, 1985.–360 с.
4. *Головащук С.І.* Складні випадки наголошення: Словник-довідник. – К.: Либідь, 1995. – 192 с.
5. *Головащук С.І.* Словник-довідник українського літературного слововживання. – К.: Рідна мова, 2000. – 351 с.
6. *Горпинич В. А.* Русско-украинский орфоэпический словарь / Под ред. *В. М. Русановского*. – К.: Освіта, 1992.
7. *Горпинич В. О.* Українсько-російський орфоепічний словник. – Дніпропетровськ: ДДУ, 1998.
8. *Гринчишин Д.Г., Сербенська О.А.* Словник паронімів української мови. – К.: Рад. шк., 1986. – 222 с.
9. *Івченко А.О.* Тлумачний словник української мови. – Харків: Фоліо, 2000. – 540 с.
10. *Караванський Святослав.* Практичний словник синонімів української мови. – К.: УКСП “Кобза”, 1993. – 472 с.
11. *Караванський Святослав.* Російсько-український словник складної лексики. – К.: Видавничий центр “Академія”, 1998. – 712 с.
12. *Коломієць М.П., Регушевський Є.С.* Короткий словник перифраз / За ред. *М.М. Пилинського*. – К.: Рад. шк., 1985. – 152 с.
13. *Коломієць М.П., і Є.С.* Словник фразеологічних синонімів / За ред. *В.О. Винника*. – К.: Рад. шк., 1988 – 200 с.
14. *Кочерган М.П.* Словник російсько-українських міжмовних омонімів. – К.: Академія, 1997. 400 с.
15. Культура мови на щодень / *Н.Я. Дзюбишина-Мельник, Н.С. Дужик, С.Я. Єрмоленко та ін.* – К.: Довіра, 2000. – 169 с.
16. *Куньч Зоряна.* Риторичний словник. – К.: Рідна мова, 1997. – 341 с.
17. Навчальний правописний словник української мови: близько 40000 слів / За загал. ред. проф. *Д.Х. Баранника*. – Харків: ОКО, 1997. – 416 с.
18. Новий російсько-український словник-довідник / Уклад. *С.Я. Єрмоленко, К.В. Ленець, Л.О. Пустовіт*. – К.: Довіра, 1996. – 797 с.

19. Новий тлумачний словник української мови: В 4 т. – К.: Аконтіт, 1998.
20. *Непийвода Наталія*. Практичний російсько-український словник: найуживаніші слова і вислови / За ред. *Ф.А. Непийводи*. – К.: Основа, 2000. – 256 с.
21. Орфографічний словник української мови / Уклад. *С.І. Головащук, М.М.Пещак, В.М. Русанівський, О.О. Тараненко*. – К.: Вид-во “Довіра”. – 1984. – 864 с.
22. *Олійник І.С., Сидоренко М.М.* Українсько-російський і російсько-український фразеологічний тлумачний словник. – К., 1991.
24. *Плющ М.Я., Грипас Н.Я.* Українська мова. Довідник. – К.: Рад. шк., 1990. – 255 с.
25. *Погрібний М.І.* Орфоепічний словник. – К.: Рад. шк., 1984. – 629 с.
26. *Полюга Л.М.* Словник антонімів. – К.: Рад. шк., 1987. – 172 с.
27. *Полюга Л.М.* Словник синонімів української мови. – К.: Довіра, 2001. – 477 с.
28. *Пономарів О.Д.* Фонема Г та Г. Словник і коментар. – К.: Видавничий центр “Просвіта”, 1997. – 40 с.
29. *Прадід Ю.Ф.* Русско-украинский и украинско-русский фразеологический тематический словарь: эмоции человека – Симферополь, 1994. – 243 с.
30. Російсько-український словник синонімів / *Н.П. Башиякова, Г.П. Вишневецька, М.М. Пилинський* та ін.; За ред. *М.М. Пилинського*. – К.: Освіта, 1995. – 265 с.
31. Русско-украинский словарь: В 3 т. – К., 1969. Т. 1 – 3.
32. *Скрипник Л.Г., Дзятківська Н.П.* Власні імена людей: Словник-довідник. / За ред. *В.М. Русанівського*. – К., 1986.
33. Словник синонімів української мови: В 2 т. / *А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, С.І. Головащук* та інші. – К.: Наук. думка, 1999 – 2000.
34. Словник скорочень в українській мові. / За ред. *С.Я.Єрмоленко*. – К., 1989.
35. Словник іншомовних слів. / За ред. *О.С.Мельничука*. – К., 1985.
36. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних словосполучень / Уклад. *Л.О. Пустовіт* та ін. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с.
37. Словник мови Шевченка: В 2 т. – К., 1964.
38. Словник труднощів української мови. / За ред. *С.Я.Єрмоленко*. – К.: Радянська школа, 1989.
39. Словник української мови в 11-ти томах. – К.: Наук. думка, 1970 – 1980. – Т. 1 – 11.
40. *Удовиченко Г.М.* Фразеологічний словник української мови: В 2 т. – К.: Вища школа, 1984.
41. Українська літературна вимова і наголос: Словник-довідник / Уклад. *І.Р. Вихованець, С.Є. Єрмоленко, Н.М. Сологуб, Г.І. Щербатюк*. – К.: Наук. думка, 1972. – 724 с.
42. Український правопис / АН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; Інститут української мови – 4-те вид., випр., й доп. – К.: Наук. думка, 19993. – 240 с.
43. Українсько-російський словник / Уклад.: *Г.П. Їжакевич* та інші. – К.: Наук. думка, 1999. – 984 с.
44. Універсальний довідник-практикум з ділових паперів / *С.П. Бирик, І.Л. Михно, Л.О. Пустовіт, Г.М. Сюта*. – К.: Довіра: УНВЦ “Рідна мова”, 1997. – 399 с.
45. *Шевченко Л.Ю., Різун В.В., Лисенко Ю.В.* Сучасна українська мова: Довідник / За ред. *О.Д. Пономарева* – К.: Либідь, 1993. – 336 с.

І С Т О Р І Я П Е Р Е К Л А Д У

1. Перекладознавство як галузь філології. Теорія і практика перекладу як важливий фактор розвитку наукових, художніх, культурних зв'язків між народами та епохами. Вивчення історії перекладу як засіб ознайомлення з історією. Сучасна термінологія з історії, теорії та практики перекладу.

2. Основні завдання та аспекти вивчення історії перекладу на сучасному етапі розвитку перекладознавства. Короткі відомості з історії виникнення перекладу. Переклад у країнах древньої цивілізації. Переклад у період Середньовіччя. Перекладацька справа в країнах Західної Європи, у Східній Європі, в країнах Закавказзя, перекладацька справа у Київській Русі та зародження перекладацької справи в Росії.
3. Історія перекладацької справи в Україні. Перекладацька справа у Львові, Острозі, в Києво-Могилянській академії.
4. «Енеїда» І.П.Котляревського (1798 р.) – перший твір нової української літератури і літературної мови та питання перекладів на українську мову. 20-30 роки XIX ст. як період інтенсивного розвитку художнього перекладу новою українською мовою.
5. Перекладацькі здобутки поетів романтиків (Л.Боровиковський «Маруся» - вільний переклад, «Світлана» Жуковського, А.Метлинський – вільний переклад А.Міцкевича, М.Костомаров – переклади та переспіви із «Краледвірського рукопису» Ганки («Ягоди», «Рожа» і ін, його ж переклади із Байрона – «До єврейки», «Дика коза», із Шекспіра – «Пісня Дездемони»); перекладацькі здобутки Афанасьєва-Чужбинського («Скажи мені правду, мій милий козаче»); М.М.Петренка («Дивлюсь я на небо», «Вечір»); В.М.Забіли («Гуде вітер вельми в полі», «Не щибечи соловейку»).
6. Є.П.Гребінка – перекладач. Переклад «Полтави» О.С.Пушкіна та ін. Перекладацька спадщина Т.Г.Шевченка («Давидові псалми», уривки зі «Слова о полку Ігоревім», перепіви з польської літератури – зокрема Е.Сови і ін.).
7. Практичні здобутки видатних українських перекладачів другої половини XIX –поч. XX ст. та науково-теоретичне осмислення проблем українського перекладознавства згаданого періоду. Перекладацька діяльність П.О.Куліша.
8. М.П.Старицький як найвизначніший український перекладач кінця XIX-поч. XX ст. Перекладацька діяльність М.П.Старицького як лабораторія творення і поповнення української літературної мови кінця XIX-поч. XX ст. новими словами з галузі науки, культури, суспільного життя. Проблема т.зв. «кованих слів» у творах М.П.Старицького і їх оцінка визначними українськими діячами (І.Я.Франко, Леся Українка, І.С.Нечуй – Левицький, М.Грушевський та ін.)
9. І.Я.Франко як блискучий перекладач-практик і теоретик перекладознавства.
10. Вклад Лесі Українки в історію українського художнього перекладу (переклади творів Гейне, Байрона, Данте, пісень Давнього Єгипту, Гомера та гімнів з давньоіндійських «Рігвед»).
11. П.А.Грабовський в теорії українського перекладу.

12. Науково-перекладацька діяльність Агатангела Кримського (переклади поетів Сходу - з перської мови: Фірдоусі, Омара Хайяма, Сааді, Джаледдіна Рулі, Діпамі, Гафіза; численні переклади з арабської, турецької, кримськотатарської мов; переклади лірики Гайне і ін.
13. Вклад В.І. Самійленка у перекладацьку справу в Україні кінця XIX-поч XX століття (переклад «Пекла» Данте, творів Мольєра, Гоголя).
14. Найвизначніші українські перекладачі II половини XX-початку XXI століття

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории переводов. - М., "Международные отношения", 1975.
2. Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія. - Львів: Вища школа. Вид-во при Львівському університеті, 1983.
3. Ковганюк С.П. Практика перекладу. (З досвіду перекладача). - К., "Дніпро", 1968
4. Комиссаров В.Н. Теория перевода. - м.: "Высшая школа", 1990
5. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. - К., "Вища школа", 1982
6. Латышев Л.К. Курс перевода: (Эквивалентность перевода и способы её достижения). - М., "Международные отношения", 1981
7. Лилова А. Введение в общую теорию перевода. - М., "Высшая школа", 1985
8. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода. - М., "Международные отношения", 1974 .
9. Федоров А.В. Введение в теорию перевода (Лингвистические проблемы). - М., Изд. лит. на иностр. яз., 1958
10. Федоров А.В. Основы общей теории перевода: (Лингвистические проблемы). - М.: "Высшая школа", 1983
11. Пономарів О.Д. Сучасна українська мова. -К.: Либідь, 2001.
12. Шевченко Л. Ю., Різун В. В., Лисенко Ю. В. Сучасна українська мова.- К.: Либідь, 1996.
13. Калустова О.М., Шиянова І.М., Танич К.А., Квасюк Н.Ю., та ін. Курс письмового перекладу.-К: Granada, 2000.
14. Калашник Н. Г., Гетьман Н.О. Теорія та практика перекладу. Вступ до спеціальності.- Запоріжжя: ВАТ Мотор-Січ, 2004.
15. Кальниченко О. А., Подміногін В. О. Історія перекладу та думок про переклад у текстах та коментарях. -Харків: НУА, 2005.
16. Коваленко А. Я. Науково-технічний переклад: Навчальний посібник.-Тернопіль: Вид-во Карп"юка, 2001.

Додаткова література

1. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. - М.: Высшая школа, 1986
2. Комиссаров В.Н. Слово о переводе. (Очерк лингвистического учения о переводе). - М., "Международные отношения"
3. Ключанов И.Э. Психолингвистические проблемы перевода. - Калинин, 1989
4. Миньяр-Белоручев Р.К. Методика обучения переводу на слух. - М., Изд-во ИМО, 1959
5. Миньяр-Белоручев Р.К. Общая теория перевода и устный перевод. - М.: Воениздат, 1980
6. Миньяр-Белоручев Р.К. Последовательный перевод. Теория и методы обучения. - М., Воениздат, 1969

7. Миньяр-Белоручев Р.К. Пособие по устному переводу (Записи в последовательном переводе). - М., "Высшая школа", 1969
8. Мирам Г.Э. Профессия: переводчик. - Киев, Ника-Центр Эльга, 2000
9. Сухенко К.М. Лексичні проблеми перекладу. - К., Вид-во Київ. ун-ту, 1972
10. Чернов Г.В. Теория и практика синхронного перевода. - М., "Международные отношения", 1978
11. Циткина Ф.А. Терминология и перевод (к основам сопоставительного терминоведения). - Львов: ЛГУ, 1988
12. Швейцер А.Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. - М.: Наука, 1988
13. Ширяев А.Ф. Синхронный перевод: Деятельность синхронного переводчика и методика преподавания синхронного перевода. - М.: Воениздат, 1979

С О В Р Е М Е Н Н Ы Й Р У С С К И Й Я З Ы К

ИСТОРИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА

1. Следствия утраты редуцированных в звуковой системе древнерусского языка.
2. Предмет и задачи курса истории русского литературного языка. Литературный язык и его признаки.
3. «Слово о Полку Игореве»: история создания, текстология памятника, значение в истории русского языка.
4. А.С. Пушкин как основоположник русского национального литературного языка.
5. Проблема периодизации истории русского литературного языка.
6. Проблема происхождения русского литературного языка. Основные концепции и их критический анализ. В.В.Виноградов о происхождении русского литературного языка.
7. Грамматическая и стилистическая программы М.В.Ломоносова и их значение для истории русского литературного национального языка.
8. Принципы русской орфографии. Функции знаков препинания. Реформы русского письма.

ФОНЕТИКА

1. Фонетика как раздел языкознания. Предмет и задачи фонетики. Три аспекта изучения фонетических единиц: артикуляционный, акустический, функциональный.
2. Основные понятия фонологии: фонема, звук, звукотип, позиционное чередование, гиперфонема, нейтрализация.
3. Артикуляционная классификация гласных звуков русского языка.
4. Артикуляционная классификация согласных звуков русского языка.
5. Принципы выполнения фонетической транскрипции. Понятие о фонологической транскрипции. Сильные и слабые позиции фонем.
6. Суперсегментные фонетические единицы: слог, ударение, интонация.
7. Теоретические основы Московской и Ленинградской фонологических школ.
8. Типология письменных знаков. Графика и орфография. Звук и буква. Фонема и графема. Обозначения твердых и мягких фонем русского языка.

ЛЕКСИКОЛОГИЯ И ЛЕКСИЧЕСКАЯ СЕМАНТИКА, ЛЕКСИКОГРАФИЯ

1. Лексическое значение слова и его структура. Типы лексических значений (по В.В.Виноградову).
2. Слово как единица (традиционный подход) и как элемент (функциональный подход) лексической системы. Методы анализа семантики слова.
3. Понятие о семантеме в языкознании. Семантема как функционально-семантическая единица подсистемы номинации.
4. Предмет и задачи фразеологии, понятие о фразеологизме. Классификация фразеологических единиц (по В.В.Виноградову).
5. Основные типы словарей русского языка. Современные тенденции в развитии лексикографии.

6. Основные понятия лексикографии: словник, словарная статья, объём словаря.
7. Способы развития значения слова: метафора, метонимия, сужение и расширение значения слова, компрессия.
8. Лексика с точки зрения её происхождения.
9. Слово как объект изучения в лексикологии, словообразовании и морфологии. Сравнительная характеристика.
10. Лексика с точки зрения ее активного и пассивного запаса. Устаревшие слова, их стилистическая функция. Неологизмы и их разновидности.
11. Лексика русского языка с точки зрения её стилистической дифференциации.
12. Структура русского национального языка. Общая характеристика.
13. Диалектная лексика и аспекты ее изучения. Диалектизмы в литературном языке.
14. Системные отношения в лексике: парадигматика, синтагматика, эпидигматика.
15. Основные пути обогащения лексики и фразеологии.
16. Понятие внутренней формы слова и фразеологизма. А.А.Потебня о внутренней форме слова.

СЛОВООБРАЗОВАНИЕ И МОРФЕМИКА

1. Словообразование как раздел языкознания, предмет и задачи словообразования.
2. Классификация морфем: по местоположению, по значению, по функции, по степени выраженности, по происхождению.
3. Принципы морфемного анализа слова.
4. Активные процессы в словообразовании современного русского языка.
5. Понятие основы слова, типы основ слова современного русского языка.
6. Понятие производного слова.
7. Морфемика как раздел языкознания. Предмет и задачи морфемики.
8. Понятие мотивированности в лексикологии и словообразовании. Сравнительная характеристика.
9. Понятие о морфеме; алломорфы и варианты морфы.
10. Основные процессы изменения морфемной и словообразовательной структуры слова: опрощение, переразложение, усложнение.
11. Актуальные процессы в современном русском словообразовании.
12. Понятие о морфонологии (Н.С.Трубецкой). Основные виды морфонологических преобразований. Субморфы и их связь с морфонологией. Понятие морфемы.
13. Комплексные единицы, отражающие парадигматические (словообразовательный тип, словообразовательная парадигма, словообразовательная категория) и синтагматические (словообразовательная пара, словообразовательная цепочка) отношения.

МОРФОЛОГИЯ

1. Морфология как раздел языкознания, предмет и задачи морфологии.
2. Понятие части речи в отечественном языкознании. Критерии разграничения частей речи.
3. Имя существительное как часть речи. Лексико-грамматические разряды имён существительных.
4. Падеж как средство выражения грамматического значения. Основные значения падежей.
5. Грамматическая категория рода имён существительных в современном русском языке.
6. Имя прилагательное как часть речи. Общая характеристика.
7. Лексико-грамматические разряды имён прилагательных.
8. Имя числительное как часть речи. Разряды имён числительных по значению и грамматическим свойствам.
9. Местоимение как часть речи. Семантическая классификация местоимений.
10. Наречие как часть речи. Общая характеристика.
11. Понятие о категории состояния как части речи.

12. Глагол как часть речи. Общая характеристика.
13. Описание залоговой системы глагола в русском языке.
14. Глаголы движения в русском языке как лексико-грамматическая подсистема.
15. Грамматическая категория спряжения. Два способа определения спряжения русского глагола. Общая характеристика разноспрягаемых глаголов.
16. Вид глагола как категория русской грамматики.
17. Тенденции к аналитизму в грамматическом строе современного русского языка.
18. «Гибридные» лексико-грамматические классы слов. Общая характеристика контаминантов. Понятие диахронной трансформации.
19. Понятие о служебных частях речи. Классификация служебных частей речи.

СИНТАКСИС

1. Синтаксис как раздел языкознания, предмет и задачи синтаксиса, единицы и объекты синтаксиса.
2. Понятие синтаксической связи. Два общих типа синтаксической связи: сочинение и подчинение. Виды смысловых отношений.
3. Словосочетание как непредикативная единица. Подчинительная связь уровня словосочетания (согласование, управление, примыкание). Вопрос о падежном (именном) примыкании.
4. Простое предложение как предикативная единица. Формальная, семантическая и коммуникативная организация простого предложения. Актуальное членение предложения.
5. Конструктивные и семантические осложнители простого предложения.
6. Осложнение простого предложения однородными членами. Понятие синтаксических структур открытого и закрытого типов.
7. Осложнение простого предложения обособленными членами.
8. Вводные и вставные единицы в русском языке. Особенности пунктуации в предложениях с вводными и вставными конструкциями.
9. Грамматическая основа предложения. Способы выражения предикативности в дву- и односоставных структурах.
10. Понятие о двусоставном и односоставном предложении. Типы односоставных предложений.
11. Главные и второстепенные члены предложения. Состав и определение второстепенных членов.
12. Понятие о сложном предложении. Сложные предложения минимальной и усложнённой структуры. Общая характеристика сложносочинённых, сложноподчинённых и бессоюзных предложений.
13. Вопрос о сложном синтаксическом целом в отечественном языкознании. Текст как объект синтаксиса. Текст как регулятивная единица (функциональный подход).
14. Средства выражения грамматического значения в современном русском языке.

РЕКОМЕНДОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА

Основная литература

1. Аванесов Р. И. Фонетика современного русского литературного языка. – М., 1956.
2. Грамматика русского языка: В 2-х т. – М., Академия наук СССР, 1954. – Т.2.
3. Земская Б. А. Современный русский язык. Словообразование. — М.: Просвещение, 1973.
4. Немченко В.Н. Современный русский язык. Словообразование. — М.: Высш. школа, 1984.
5. Современный русский язык /Под ред. В. А. Белошапковой. — М.: Высш. школа, 1989.
6. Судавичене Л.В., Сердобинцев Н.Я., Кадькалов Ю.Г. История русского литературного языка. - Л.: Просвещение, 1990.
7. Шмелев Д.Н. Современный русский язык. Лексика. – М.: Высшая школа, 1977.

Дополнительная литература

8. Аванесов Р. И. Русская литературная и диалектная фонетика. – М., 1974.
9. Аванесов Р. И. Русское литературное произношение. 6-е изд. – М., 1984.
10. Бенвенист Э. Уровни лингвистического анализа // Общая лингвистика. Гл. X. – М., 1974.
11. Бондарко Л. В. Звуковой строй современного русского языка. – М., 1977.
12. Брызгунова Е. А. Звуки и интонация русской речи. 5-е изд. – М., 1983.
13. Васильев Л.М. Современная лингвистическая семантика. – М.: Высшая школа, 1990.
14. Виноградов В.В. Избранные труды. Исследование по русской грамматике. – М., 1975.
Горбачевич К.С. Изменение нормы русского литературного языка.- Л.: Наука, 1971.
15. Виноградов В.В. Избранные труды: Лексикология и лексикография. – М.: Наука, 1977.
16. Виноградов В.В. Очерки по истории русского литературного языка 17-19 вв.- М.: Наука, 1978.
17. Горшков А.И. История русского литературного языка. - М.: ВШ, 1977.
18. Горшков А.И. Теоретические основы русского литературного языка. -М.: Наука, 1983.
19. Горшков А.И. Теория и история русского литературного языка. - М.: Просвещение, 1978.
20. Горшкова К. В., Мустейкис К. В., Тихонов А. Н. Современный русский язык. Раздел «Фонетика». – Вильнюс, 1985.
21. Иванова В. Ф. Современная русская орфография. – М., 1991.
22. История советского языкознания. Хрестоматия. – М., 1988.
23. Каленчук М. Л. О фонетической обусловленности и орфоэпической прикрепленности // Проблемы фонетики. I. Сб. статей / Отв. ред. Т. М. Николаева. – М., 1993.
24. Касаткин Л. Л. Фонетика. Графика и орфография // Современный русский литературный язык / Под ред. П. А. Леканта. 3-е изд. – М., 1996.
25. Кедайтене Е.И. История русского литературного языка. - М.: Изд-во РУДН, 1994.
26. Ковалевская Е.Г. История русского литературного языка. - М.: Просвещение, 1978.
27. Кожин А.Н. Литературный язык Московской Руси. - М.:Русский язык, 1984.
28. Кожин А.Н. Литературный язык Киевской Руси. - М.: Наука, 1983.
29. Кузнецова Э.В. Лексикология русского языка. – М.: Высшая школа, 1989.
30. Кузьмина С. М. Теория русской орфографии. – М., 1981.
31. Ларин Б.А. Лекции по истории русского литературного языка.- М.: ВШ, 1975.
32. Лихачев Д.С. Поэтика древнерусской литературы. - М.: Наука, 1979.
33. Мартине А. Основы общей лингвистики // Новое в [зарубежной] лингвистике. – Вып. 3. – М., 1963.
34. Мещерский Н.А. История русского литературного языка.- Л.: Изд-во ЛГУ, 1981
35. Н. М. Шанский, А. Н. Тихонов. — М.: Просвещение, 1987.
36. Обнорский С.П. Избранные работы по русскому языку. - М.: Учпедгиз, 1960.
37. Панов М. В. Современный русский язык: Фонетика. – М., 1979.
38. Панов М. В. Фонетика // Современный русский язык / под ред. В. А. Белошапковой. 2-е изд. – М., 1989.
39. Ремнева М.Л. История русского литературного языка.- М.: Филология, 1995.
40. Реформатский А. А. Из истории отечественной фонологии: Очерк. Хрестоматия. – М., 1970.
41. Русская грамматика.– М.: Наука, 1980.– т.1.
42. Русская грамматика. Т. 1. — М.: Наука, 1980.
43. Русская грамматика: В 2-х т. – М., 1980 (1989). – Т.2.
44. Современный русский язык / Под ред. В.А. Белошапковой.– М.: Высш. школа, 1981.
45. Современный русский язык. Теоретический курс. Лексикология. – М.: Русский язык, 1987.
46. Современный русский язык/ Под. Ред. В.А.Белошапковой. – М., 1989. – Раздел «Синтаксис».

47. Современный русский язык: в 3-х ч.– Ч.2: Слово образование. Морфология/ Н.М. Шанский, А.Н. Тихонов.– М.: Просвещение, 1987.
48. Трубецкой Н. С. Основы фонологии. – М., 1960.
49. Успенский Б.А. Из истории русского литературного языка XVIII- нач. XIX вв. - М.: Изд-во МГУ, 1985.
50. Успенский Б.А. Краткий очерк истории русского литературного языка (XI- XIX вв.). - М.: Гнозис, 1994.
51. Успенский Б.А. Языковая ситуация Киевской Руси и ее значение для истории русского литературного языка. - М.: Наука, 1985.
52. Федякина Н. А. Ударение в современном русском языке. 2-е изд. – М., 1982.
53. Филин Ф.П. Истоки и судьбы русского литературного языка. - М.: Наука, 1981.
54. Фомина М.И. Современный русский язык. Лексикология. – М.: Высшая школа, 1990.
55. Шахматов А.А. Очерк современного русского литературного языка. - М.: Учпедгиз, 1941.
56. Шкляревский Г.И. История русского литературного языка (первая половина 18 в.).- Харьков.: Харьк.ГУ, 1967.
57. Шкляревский Г.И. История русского литературного языка. Советский период.- Харьков.: ВШ, 1984.
58. Шмелев Д.Н. Проблемы семантического анализа лексики. – М.: Наука, 1973.
59. Языковые процессы современной русской художественной литературы. Проза. - М.: Наука, 1977.
60. Языковые процессы современной русской художественной литературы. Поэзия. - М.: Наука, 1977.

Утверждена на заседании
учебно-методической комиссии
факультета славянской филологии и журналистики
ТНУ имени В.И.Вернадского
протокол № 5 от 10 ноября 2014 г.

Декан факультета
славянской филологии и журналистики

проф. Г.Ю. Богданович